NOFILOLOGIK YO‘NALISH TALABALARIGA INGLIZ TILINI O‘QITISHDA GENERATIV SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATSIYALASH METODIKASI

Nigmatova Nozimaxon Ulug‘bek qizi
Farg‘ona davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya
Mazkur maqolada nofilologik yo‘nalish talabalariga, jumladan, psixologiya yo‘nalish talabalariga ingliz tilini o‘qitishda generativ sun’iy intellektdan foydalanishning nazariy-pedogogik asoslari, mazmuni va metodik yondashuvlari tahlil qilingan.
Kalit so‘zlar: *generativ sun’iy intellekt, ingliz tilini o‘qitish, nofilologik yo‘nalish talabalari, ijtimoiy-pedagogik muammo, raqamli pedagogika, ta’lim innovatsiyalari.*

KIRISH

Hozirgi paytda kompyuter yordamida til o‘rganish (CALL) yangi davrga o‘tmoqda. Sun’iy intellekt vositasida til o‘rganish nofilologik yo‘nalish talabalariga keng imkoniyatlarni ochib bermoqda. Ingliz tilini bilishga bo‘lgan global talab va generativ Sun’iy intellektning mavjudligi tillarni o‘rgatish va egallashda paradigma o‘zgarishini yaratdi. Sun’iy intellekt endi futuristik tushuncha emas, balki insonga o‘xshash suhbatni taqlid qilishga va real vaqtda murakkab lingvistik tahlilni ta’minlashga qodir bo‘lgan funktsional vositadir.

Katta til modellari (LLM)lar murakkab yozish bo‘yicha o‘qituvchilar bo‘lib xizmat qiladi. ChatGPT yoki Claude kabi vositalar o‘quvchilarga aqliy hujum, insholarni tuzish va takomillashtirishda yordam berish imkoniyati mavjud. An’anaviy imlo tekshirgichlardan farqli o‘laroq, Sun’iy Intellekt kontekst, ohang va uyg‘unlikni tahlil qilib, o‘quvchining “kommunikativ kompetensiyasini” yaxshilaydigan takliflar beradi.

Sun’iy intellektga asoslangan ilovalar ingliz tilining fonetika va intonatsiya haqida tezkor fikr-mulohazalarni taqdim etmoqda. Nofilologik yo‘nalish talabalariga ingliz tilini o‘rganishda generativ sun’iy intellektga asoslangan nutq namunalarini ona tilida so‘zlashuvchi modellar ma’lumotlar bazasi bilan solishtirish orqali sun’iy intellekt nazariy bilim va og‘zaki ravonlik o‘rtasidagi tafovutni bartaraf etishga yordam beradigan vosita hisoblanadi.

Generativ sun’iy intellekt orqali ushbu vositalar nofilologik yo‘nalish talabalariga ya’ni psixologiya yo‘nalishi talabalariga ushbu vositalar yordam beradi:

- Til o‘rganish uchun ilovalar;
- Chatbotlar;
- Avtomatlashtirilgan baholash;
- Nutqni aniqlash dasturi;
- Matndan nutqqa o‘tkazish vositalari;
- Ma’lumotlar va o‘rganishning analitik vositalari;
- Virtual va sun’iy intellekt orqali takomillashtirilgan vositalar;

Individuallashtirish: An’anaviy metodda o‘qituvchi o‘ttiz nafar talabaga yakkama-yakka e’tibor berishga qiynalishi mumkin. Generativ sun’iy intellekt har bir talaba o‘z tezligida rivojlanadigan shaxsiylashtirilgan yo‘llarni yaratishga imkon beradi.

Affektiv filtrning kamayishi: Krashenning affektiv filtr gipotezasiga ko‘ra, hayajon tilni o‘zlashtirishga to‘sqinlik qilishi mumkin. Sun’iy intellekt chatboti bilan muloqot qilish hukm qilishdan qo‘rqishni kamaytiradi va talabalarni tez-tez mashq qilishga undaydi.

Sun’iy intellekt ijtimoiy-madaniy kontekstni yo‘qolishiga olib kelishi mumkin. Til madaniyat va inson empatiyasi bilan chuqur bog‘langan. Sun’iy intellektda odamlarning o‘zaro ta’sirining nozik pragmatikasini, o‘ziga xos madaniy tarixga asoslangan idiomatik iboralarni va samarali muloqot uchun zarur bo‘lgan hissiy intellekt rivojlanmagan.

Sun’iy intellektning rivojlanishi o‘qituvchilarning o‘rnini egallamaydi; balki ularning rolini qayta belgilaydi. O‘qituvchilar “sahnadagi donishmand” (bilimning asosiy manbai) rolidan “ustoz” (Sun’iy Intellekt vositalaridan foydalanishda yordamchi) roliga o‘tadi. O‘qituvchilar sun’iy intellekt savodxonligini - Sun’iy intellekt vositalarini tanqidiy baholash va o‘quv dasturiga samarali integratsiya qilish qobiliyatini rivojlantirishlarini talab etadi.

Sun’iy intellekt ingliz tilini o‘qitish tarixidagi eng muhim o‘zgarishlardan birini ifodalaydi. U shaxsiylashtirilgan ta’limni kengaytirish va ravonlikni yaxshilash uchun kuchli vositalarni taklif qilsa-da, uning integratsiyasi texnologik yangilik emas, balki pedagogik tamoyillarga asoslanishi kerak. Gibrid yondashuv - sun’iy intellekt samaradorligini o‘qituvchilarning ijtimoiy va madaniy bilimlari bilan uyg‘unlashtirish - XXI asrda ingliz tilini o‘zlashtirishning eng samarali yo‘li sifatida dunyoning nufuzli oliy ta’lim muassasalari tomonidan e’tirof etilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hattie J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. – London: Routledge, 2009. – 378 p. (pp. 173–186).
2. Warschauer M., Healey D. Computers and language learning: An overview // Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 1998. – Vol. 31, No. 2. – P. 57–71.
3. Luckin R. Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education for the 21st Century. – London: UCL Institute of Education Press, 2018. – 188 p. (pp. 102–118).
4. Polat E. S. Novye pedagogicheskie i informatsionnye tekhnologii v sisteme obrazovaniya. – Moskva: Akademiya, 2016. – 272 s. (s. 134–156).
5. Bespalko V. P. Sostavlyayushchie pedagogicheskoy tekhnologii. – Moskva: Pedagogika, 2008. – 192 s. (s. 64–83).